

TEMA

ROT-PRISET OCH
HÅLLBARHET

»Ökade
materialpriser
tvingar branschen
att tänka nytt.«

HANNA LINDSKOG,
VD PÅ ÅKE SUNDVALL
BYGGNADS AB

RÅVARUBRIST KAN HÄMMA BYGGANDET

Tanja Rasmusson, Näringspolitisk chef på Byggföretagen, vill se en industripolitik som säkrar inhemsk råvaruproduktion.

SIDAN 2

VIKTIG INSATS MOT FUSKET

Fair Play Byggs arbete försvårar för oseriösa aktörer som utnyttjar människor och struntar i miljön.

SIDAN 6

DAGS ATT UTSE ÅRETS PRISTAGARE

Fem objekt är nominerade till årets ROT-pris. Tävlningen avgörs den 1 juni då vinnaren koras.

SIDAN 8

Fyra snabba med **Tanja Rasmusson**

1

Vad har man vidtagit för åtgärder för att lindra cementkrisen?

– Byggföretagen och Svensk Betong har, tillsammans med andra aktörer, arbetat för att beslutsfattarna ska finna en långsiktig lösning för fortsatt inhemsk råvaruförsörjning. Riksdagen beslutade i höstas om en speciallag rörande den befintliga tåkten som ska gälla året ut, men den har nu överklagats. Krisen är tyvärr långt från en lösning och det finns en risk att vi står inför ett byggstopp vid årsskiftet.

2

Vilka utmaningar står byggbranschen inför i höst?

– Byggbranschen kommer att fortsätta påverkas av dels råvarubrist och dels kraftigt höjda priser på råvaror, energi och drivmedel. De höga byggmaterialpriserna riskerar att hämma framför allt byggandet av bostadsrätter, men även infrastrukturprojekt.

3

Hur kan man undvika framtida materialkriser?

– Det krävs en sammanhållen industripolitik som säkrar inhemsk råvaruproduktion. Miljötillståndprocesserna sätter idag stopp för möjligheten att utvinna kalk och malm, medan EU:s skogsstrategi riskerar att kraftigt hämma svenska skogsägarens möjligheter att avverka skog. En lösning vore att tillsätta en samhällsbyggnadskommission med aktörer från både politik och näringsliv, med uppgiften att samordna och belysa olika aspekter av lagstiftning och politik som i dag alltför ofta försvårar innovativ industriell utveckling.

4

Vad ser du för möjliga framtida lösningar som både tar hänsyn till miljön och byggbranschens behov av cement?

– Dagens svenska regelverk strävar efter att skydda lokal miljö, men tar inte hänsyn till det globala klimatet. Om vi blir beroende av import av nödvändiga råvaror från andra delar av världen ökar vi koldioxidutsläppen globalt och tar samtidigt stora säkerhetspolitiska risker, vilket inte minst Rysslands anfallskrig mot Ukraina visar. Byggindustrin behöver möjligheter att utvecklas, låt våra medlemsföretag och svensk industri vara med som naturliga aktörer i den gröna omställningen. □

TEXT: NICOLE KLING

FOTO: PRESSBILD

Namn Tanja Rasmusson

Yrke Näringspolitisk chef,
Byggföretagen

FOTO: HANS EKESTANG

VIKTIG INSATS MOT FUSKET

103 720 000

Fair Play Byggs arbete har hittills lett till 103,72 miljoner kronor i upptaxeringar av 149 olika företag.

Fair Play Byggs arbete viktigt för ROT-sektorn

En sund bransch där det råder konkurrens på lika villkor är en förutsättning för säkra arbetsplatser där personalen har rätt kompetens och jobbar under skäliga förhållanden. Detta är inte minst viktigt inom ROT-sektorn där det råder allt högre krav på korrekt materialhantering, återbruk och där fokus riktas alltmer mot de tre aspekterna av hållbarhet. Fair Play Byggs kamp mot fusk i byggbranschen syftar till att seriösa företag som följer regelverken inte ska behöva se sig omkörda av kriminella aktörer som exploaterar människor och struntar i miljön.

Regionala center mot arbetslivskriminalitet inrättas

Regeringen har beslutat att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet. Minst två regionala center ska vara på plats i juni 2022 och ytterligare sju ska vara på plats under 2023. Nio myndigheter ska samverka – bland annat Åklagarmyndigheten, Skatteverket och Polismyndigheten – och arbetet ska ledas av Arbetsmiljöverket. Centren samlokaliseras med de regionala underrättelsecenter som redan upprättats inom ramen för myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet.

– Fusk och brottslighet på arbetsmarknaden, så kallad arbetslivskriminalitet, göder den organiserade brottsligheten och ska bekämpas med samhällets fulla styrka. Genom att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet intensifierar regeringen arbetet med att trycka tillbaka kriminaliteten och städa upp på svensk arbetsmarknad, säger bostadsminister och biträdande arbetsmarknadsminister Johan Danielsson i ett pressmeddelande.

Fakta

Fair Play Bygg startades i februari 2016 med syfte att ta emot information om misstänkt pågående brottslighet i byggbranschen. Vem som helst kan tipsa Fair Play Bygg, antingen via webben eller telefon, och tipsaren garanteras anonymitet.

Verksamheten drivs och finansieras av Stockholms Byggmästareförening och Byggnads Stockholm-Gotland med syfte att skapa sunda och trygga arbetsplatser där företagen kan konkurrera på lika villkor. Fair Play Bygg levererar underlag till flera olika myndigheter, bland annat Skatteverket, polisen, Ekobrottsmyndigheten och Arbetsmiljöverket.

Fair Play Byggs arbete har hittills lett till upptaxeringar om sammanlagt 103,72 miljoner kronor av 149 olika företag.

KRISLÄGET KAN SNABBA PÅ EN HÅLLBAR OMSTÄLLNING

Det senaste året har priserna på olika byggmaterial ökat kraftigt och rådande världsläge gör utvecklingen oförutsägbart. Hanna Lindskog är vd på Åke Sundvall Byggnads AB och för henne är det prioriterat att ta sig an situationen gemensamt med andra aktörer inom samhällsbyggnadssektorn för att försöka hitta nya och framtidssäkra lösningar.

Det var förra våren 2021 som materialpriserna började öka dramatiskt. En rad globala händelser har sedan dess påverkat utvecklingen – coronapandemin, blockeringen i Suezkanalen, tullkrig, Cementakrisen, ökade energikostnader och nu senast kriget i Ukraina. Nyligen skrev Byggföretagens vd Catharina Elmsäter-Svärd ett öppet brev till beställare där hon underströk vikten av samarbete och öppen dialog kring det aktuella läget. Hon flaggade även för att medlemsföretag under rådande omständigheter kan komma att behöva begära både kostnadsreglering och tidsförlängning.

– Vi på Åke Sundvall är både beställare och entreprenör och vi ser att det finns en risk för att

såväl våra egna som andras projekt inte kommer att bli av om läget håller i sig. Det kommer helt enkelt bli dyrare och även om betalningsviljan finns måste också betalningsförmågan följa med, och det är inte säkert att den gör det, säger Hanna Lindskog, vd Åke Sundvall Byggnads AB.

Stor risk för inställda projekt

Hanna Lindskog är suppleant i Byggmästareföreningens styrelse där hon på olika sätt har lyft de ökade materialpriserna. Nyligen medverkade hon i ett av ROT-utskottets möten där ämnet diskuterades och i sin yrkesroll jobbar hon med problemet dagligen.

– I egenskap av vd på ett byggföretag är denna fråga mycket viktig för mig eftersom det påverkar vår verksamhet på alla tänkbara sätt. Vi måste

KORT OM HANNA LINDSKOG

Karriär i korthet: Utbildad civilekonom vid Linköpings universitet. Tidigare arbetat på Swedish Match med bland annat HR, global utveckling och hållbarhetsfrågor. Därefter strateg på konsultbolaget BTS. Anställd på Åke Sundvall Byggnads AB sedan 2014 och vd sedan 2020.

Bostad: Villa på Lidingö.

Intressen: Friluftsliv! Älskar att vara utomhus och sporta med allt möjligt: skidor utför och på tvären, segling, tennis, löpning och har nyligen upptäckt skating. Är gärna ute med hunden i naturen och har nyligen tagit jaktlicens.

Byggnad som har gjort stort intryck på mig: Hus som tillför något nytt och oväntat till ett område, till exempel Tensta Torn som vi byggde och fick Stockholms Handelskammars Stadsmiljöpris för 2018.

Oväntad förmåga: Jag kan stå på huvudet.

Vi måste hantera konsekvenserna som de skenande materialpriserna medför, både i pågående entreprenader och framtida projekt

hantera konsekvenserna som de skenande materialpriserna medför, både i pågående entreprenader och framtida projekt, säger hon och tillägger:

– Hur vi ska förhålla oss till den speciella omvärldssituation vi befinner oss i är en fråga som måste engagera hela kedjan från beställare till entreprenör och underentreprenör. För att vi ska

kunna skapa en långsiktigt hållbar byggbransch krävs flexibilitet, innovativt entreprenörskap och kanske måste även myndigheters krav kunna justeras. AB och ABT har regleringar för hur man ska hantera onormala prisökningar, men risken finns ju att hela projekt ställs in om vi inte hittar långsiktiga lösningar. Det skulle i så fall innebära stora negativa konsekvenser för hela Sveriges ekonomi.

Krisen kan leda till något gott

När Hanna Lindskog försöker att betrakta situationen utifrån ser hon att hon har nytta sin bakgrund som civilekonom och strateg och förklarar att hon har lätt att ta till sig idéer och applicera dem på byggbranschen. Inte minst tror hon på flexibilitet för att komma runt olika hinder och ser även att materialkrisen – trots allt – på sikt också kan leda till något positivt.

– Strukturer och normer är trögförändrade, men framtiden kräver att dessa utmanas och resultatet av att det görs kommer att leda till förbättringar – det är jag övertygad om. I det här läget måste vi vara kreativa, vrida och vända på varje sten och våga ta i förändringsarbete som gör att vi orkar skapa bra förutsättningar framåt. Vi kan inte fastna i det fyrkantiga, gamla, inlåsta utan behöver hitta nya metodiker och öppna upp för nytänkande, konstaterar hon och resonerar vidare:

I det här läget måste vi vara kreativa, vrida och vända på varje sten och våga ta i förändringsarbete som gör att vi orkar skapa bra förutsättningar framåt.

– När plötsligt allt ska upp på bordet för att utvärderas och omvärderas kommer byggbranschen på totalen förhoppningsvis ta några spännande kliv framåt som leder till ökad effektivitet och innovation.

Även om Hanna Lindskog är utbildad inom ekonomi och hunnit arbeta inom andra branscher har bygg funnits med henne genom hela livet, eftersom Åke Sundvall var hennes farfar. Hon ser att den pågående krisen inte enbart handlar om ökade priser, utan också om tillgång på material överhuvudtaget.

– Avbrutna globala försörjningskedjor och råvarubrist gör att vi måste reflektera över hur vi kan säkerställa att projekten kan materialförsörjas. Det är inte en fråga som enskilda företag kan svara på, den måste istället adresseras gemensamt av samhällsbyggnadssektorns alla aktörer. □

TEXT OCH FOTO: NICOLE KLING

FRAMTIDEN KRÄVER STÖRRE FLEXIBILITET

Nu är det dags att öppna för nytänkande, konstaterar Hanna Lindskog, vd för Åke Sundvall Byggnads AB.

GASVERKET HUS 8

Tengelinsgatan 3, Stockholm

Ovan Mezzaninvåningen kan liknas vid en möbel som inte har någon kontakt med ytterväggarna.

Vänster Områdesbild där Hus 8 syns längs med gatan, mellan de två husen med svart tak.

Höger Sprillans ny huvudentré till Berghs School of Communication.

FOTON: ALEXANDER OLIVERA

JURYNs MOTIVERING

»Gasverkets reningshus får ROT-priset för den inspirerande transformationen av byggnaden från tomt skal till en artikulerad skönhet med framtidsmöjligheter. Projektet visar föredömligt på hur tillvaratagandet av existerande värden kan leda till kvalitativa, långsiktiga och hållbara lösningar. Byggnaden har återbrukats i sin helhet, få material har tagits bort och få nya har tillförts. Projektet har trotsat det motstånd som byggnadens tidigare föroreningar utgjorde. Den stängda och otillgängliga byggnaden har öppnats

upp och fått ny aktualitet med skolverksamhet och studenter. Valet av hyresgäst är en lyckträff inte bara för fastigheten utan också för utvecklingen av den nya stadsdelen. Det långsiktiga ägandet, medvetna processer och samspelet mellan byggherrens, entreprenörens och arkitektens kompetens är en nyckel till projektets resultat och ekonomiska framgång. Gasverket Hus 8 visar dessutom att god arkitektur byggd med kvalitativa material kan leva länge och spela en central roll vid olika tidsepoker.»

GASVERKET HUS 8 – MED FLEXIBILITET I FOKUS

Det före detta reningsverket för kolgas huserar numer Berghs School of Communication. Vägen dit präglades av omfattande saneringsarbete och en renovering som belönades med 2021 års ROT-pris.

KERSTIN HEIJDES FRÄMSTA UPPGIFT som projektansvarig arkitekt för renoveringen av Hus 8 var att hålla ihop helheten och se till att den blåklassade byggnaden belägen i Norra Djurgårdsstaden behöll sitt kulturhistoriska värde, samtidigt som den mötte moderna krav. För arbetsgruppen på Strategisk Arkitektur AB var det viktigt att förvalta arvet efter Ferdinand Boberg som ursprungligen ritade huset.

– En av de största utmaningarna var det faktum att byggnaden varit ett gammalt reningsverk, vilket innebar att det var mycket förorenat och att det krävdes ett enormt saneringsarbete innan vi ens fick gå in. När vi väl fick tillträde var det som ett tomt skal, schaktat långt ner mot grunden, säger hon och tillägger:

– Det var viktigt att kunna hålla antikvarien i handen i arbetet med att få in de moderna värdena, som god ventilation och tillgänglighet, i byggnadens ursprungliga form. Vi gjorde ett medvetet val att låta tilläggen synas, men var samtidigt noga med att det nya skulle underordna sig det gamla.

BYGGNADENS URSPRUNGLIGA SKAL är intakt; såväl fasad som fönster och yttertak har renoverats skonsamt. Invändigt har de ursprungliga takstolarna bevarats, liksom gångbryggor och befintliga stegar till lanterninen. Grundläggningen är förbättrad men återanvänd och entrétrapporna är desamma, men den tidigare verksamheten med miljöfarligt avfall krävde ett byte av bjälklag.

– I de fall vi var tvungna att ersätta byggnadsdelar eller göra tillägg har vi använt få men tydliga material – som tegel, stål, betong och glas. Tre stora, öppna och glasade entréer är helt nya och där valde vi att inte historisera utan istället visa vad som var nytt, förklarar Kerstin Heijde.

YTTERLIGARE EN BÄRANDE hållbarhetstanke i projektet var den om inbyggd flexibilitet. Ambitionen var att det skulle vara lätt att ställa om lokalerna till olika typer av verksamheter. Strategisk Arkitektur hittade ett vinnande koncept i Gasverket Hus 10 (som renoverats i ett tidigare skede), där en av de viktigaste lärdomarna var att planera för de olika systemen – som vatten, luft, kyla, belysning – på ett sådant sätt att deras placering skulle fungera också i olika framtids-scenarion där väggar flyttas och verksamheter byts ut.

– I Hus 8 har vi ställt in en mezzaninvåning, ungefär som en fristående möbel. Ovanpå den har boxar dockats in i installationen, istället för att byggas som fasta konstruktioner. Den öppna och flexibla planlösningen bjuder in till olika

typer av aktiviteter. Sedan är det förstås inte helt enkelt att bara ändra om, men förutsättningarna för att anpassa lokalerna är mycket goda. Arkitekturen är enormt viktig för att huset kan fortsätta leva och fungera över tid. Jag blir vördnadsfull när jag ser omsorgen som visats reningshuset genom att trappgaveln har dekorerats med vackra spiror, säger Kerstin Heijde och understryker vikten av inbyggd flexibilitet ur en hållbarhetssynpunkt:

– Vi ville ge hyresgästen möjlighet att växla, att de inte ska behöva flytta om verksamheten förändras. Det är grundläggande att det går att återanvända mycket av byggmaterialen i de fall man vill ändra planlösningen. Det finns inga alternativ till hållbarhet om vi ska kunna lämna över den här världen till våra barn och barnbarn.

NÄR KERSTIN HEIJDE föreställer sig vad framtidens ROT-arbeten kommer att fokusera på ser hon framför sig att mer tid kommer att läggas på inventeringar (»vad kan vi återanvända?») och att använda material som står sig över tid. En framtida utmaning kommer att vara den mer blandade materialsammansättningen som används i dag, eftersom detta är svårare att återvinna. Hon hyser dock gott hopp om att innovativa tekniker i kombination med att allt fler företag nischar sig mot återbruk och reservdelstillverkning kommer att lösa en del av den problematiken.

– Nya epokers hus kommer att vara framtidens ROT-bestånd. Pendeln slår och det är bara hoppas att den fortsätter att hålla kulturhistoriska och funktionella värden högt. Varje epok har sina kvaliteter och det är vårt jobb att ta hand om dem, avslutar hon. □

TEXT: NICOLE KLING

KORT OM ROT-PRISVINNAREN 2021

Gasverket hus 8 har utsetts till vinnare av Stockholms Byggmästareförenings ROT-pris 2021. Det gamla reningshuset, Hus 8 i Gasverket, uppfördes som en del i den ursprungliga anläggningen som ritades av Ferdinand Boberg. Byggnaden bedöms ha ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde, vilket inneburit att renoveringsarbetet har behövt förhålla sig till dess befintliga utformning.

Byggherre/fastighetsägare: CA Fastigheter

Entreprenör: Mobil Bygg AB

Arkitekt: Strategisk Arkitektur AB

Strategisk Arkitektur i årets jury Göran Ekeröth, kundansvarig arkitekt, kommer att representera Strategisk Arkitektur AB i årets ROT-prisjury.

NOMINERADE TILL ROT-PRISET 2022

BLÅ PORTEN

FOTO: NIKLAS CARLÉN

Beställare	FSK Stockholm
Entreprenör	PEAB
Arkitekt	Wingårdhs, Gert Wingårdh
Adress	Djurgårdsvägen 64, Stockholm

GLASFABRIKEN

FOTO: ANKAR ANWAR

Beställare	Svenska Hus i Stockholm AB
Entreprenör	MVB Öst AB
Arkitekt	Esencial AB
Adress	Virkesvägen 3, Stockholm

STYRPINNEN 23

FOTO: PERNILLA WINTERAELV

Beställare	Riksbankens Jubileumsfond
Entreprenör	IN3PRENÖR AB
Arkitekt	Equator och Murman Arkitekter
Adress	Kungsträdgårdsgatan 18, Stockholm

VIKTOR RYDBERGS SKOLA FISKSÄTRA

STENA FASTIGHETER / PIXPROVIDER

Beställare	Stena Fastigheter
Entreprenör	Serneke
Arkitekt	Sandellsandberg Arkitekter
Adress	Brantvägen 1, 133 42 Saltsjöbaden

VÄSTMANNAGATAN 13, BERGET

Beställare	Brf Lilla Berget Norrmalm
Entreprenör	Byggnadsfirman Viktor Hanson AB
Arkitekt	Semrén o Månsson Arkitekter
Adress	Västmannagatan 13, Stockholm

PRISUTDELNINGEN HÅLLS 1 JUNI 2022

FOTO: RYNO QUANTZ

Läs mer på stockholmsbf.se/rot-priset.